

Nr 32

Utlåtande i anledning av motioner om kostnadsfria sprutor m. m. till diabetiker.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I:564 av fröken *Pehrsson* samt II:892 av herr *Magnusson* i Nennesholm m. fl.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, ”att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag angående kostnadsfria sprutor och spetsar för insulininjektioner till diabetiker”.

Gällande bestämmelser, m. m.

Läkemedelsförmånen

Läkemedelsförmånen regleras i en särskild förordning vid sidan av — men med viss anknytning till — den allmänna försäkringen, nämligen *kungl. förordningen den 4 juni 1954 angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel*. Enligt denna förordning tillhandahålls läkemedel, varå recept utfärdats av läkare eller tandläkare, kostnadsfritt eller till nedsatt pris på apotek.

Kostnadsfria läkemedel skall utlämnas till den som är sjukförsäkrad enligt lagen om allmän försäkring och som lider av långvarig och allvarlig sjukdom, som Kungl. Maj:t förklarat vara av sådan art. Kungl. Maj:t bestämmer vilka läkemedel som vid varje sådan sjukdom får utlämnas kostnadsfritt. Förteckning över sjukdomar, vid vilka läkemedel tillhandahålls kostnadsfritt, samt de kostnadsfria läkemedlen finns i *kungörelsen den 4 juni 1954 med förteckning över kostnadsfria läkemedel*.

Enligt denna kungörelse tillhandahålls den som lider av sockersjuka — diabetes mellitus — kostnadsfri insulin jämte desinfektionsmedel för rengöring av huden vid injektion. Likaledes tillhandahålls kostnadsfritt vissa blodsockersänkande medel för peroralt bruk.

Rätt till prisnedsatta läkemedel tillkommer den som omfattas av sjukförsäkring enligt lagen om allmän försäkring eller här i riket är i allmän eller enskild tjänst. Vid inköp av läkemedel, som förskrivits av läkare eller tandläkare, sätts det fastställda priset för läkemedlet ned med hälften av det belopp, varmed priset överstiger det s. k. karensbeloppet fem kronor, och hela det belopp, varmed priset överstiger tjugofem kronor. Karensbeloppet är anknutet till varje expeditionstillfälle.

Med läkemedel förstås i förordningen om kostnadsfria och prisnedsatta läkemedel ”sådan för människa avsedd vara, på vilken läkemedelsförordningen är tillämplig”.

Härav följer, att injektionssprutor och kanyler, som används av diabetiker för insulininjektioner, inte tillhandahålls kostnadsfritt eller till nedsatt pris.

Statsbidragsregler

En allmän översyn av reglerna för statsbidrag till hjälpmedel för handikappade har nyligen gjorts. Ett enhetligt bidragssystem för olika typer av hjälpmedel infördes den 1 juli 1968. Den författningsmässiga regleringen har skett i första hand genom *kungörelsen den 10 maj 1968 om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade*. Statsbidragssystemet innebär, att sjukvårdshuvudmännen erhåller bidrag för hjälpmedel, som på ordination tillhandahållits handikappade. Statsbidrag utgår även till vissa enskilda sjukvårdsinrättningar och andra institutioner. Statsbidrag utgår med belopp motsvarande skälig kostnad för anskaffande, förhyrning eller reparation av hjälpmedel. Socialstyrelsen upprättar förteckning över de hjälpmedel för vilka statsbidrag utgår (*hjälpmedelsförteckning*). Enligt nu gällande hjälpmedelsförteckning (se Medicinalväsendets författningssamling, MF, nr 28 år 1968) utgår statsbidrag till injektionsspruta och -pistol för synskadad diabetiker.

Översynen av reglerna för statsbidrag till hjälpmedel för handikappade behandlades i prop. 41 till 1968 års riksdag (SU 88). Genom bifall till förslag i samma proposition bemyndigades vidare Kungl. Maj:t att godkänna avtal om inrättande och drift av ett handikappinstitut, vars främsta uppgifter skulle vara att följa utvecklingen på hjälpmedelsområdet, överblicka och samordna forsknings- och utvecklingsverksamheten samt knyta samman denna med övrig verksamhet på området. Institutet har trätt i verksamhet den 1 juli 1968.

Kostnadsfri materiel genom sjukvårdshuvudmännen

Såsom framhålles i motionen har Svenska diabetesförbundet genom sina lokalavdelningar gjort framställning hos sjukvårdshuvudmännen om kostnadsfria injektionssprutor och kanyler för diabetiker. Enligt uppgift från förbundet har hitintills följande landsting beviljat nämnda förmån, nämligen Kalmar län norra, Kalmar län södra, Kronobergs län, Malmöhus län och Västerbottens län.

Enligt ett den 25 februari 1969 dagtecknat utlåtande av Stockholms stads sjukvårdsförvaltning hemställes att sjukvårdsstyrelsen skall låta kostnadsfritt utlämna sprutor och spetsar av icke engångsnatur i den omfattning som anges i utlåtandet. Av innehållet i detta må återges följande. Invånarantalet i Stockholm var den 1 januari 1969 762 600. Antalet diabetiker, som berörs av förslaget, beräknas uppgå till cirka 2 000. Varje patient tilldelas högst fem sprutor av icke engångsnatur per år. Kostnaden härför uppgår till cirka 53 000 kr. En fjärdedel av patienterna injicerar två gånger och övriga en gång per dag. Flergångskanyler kan maximeras till 60 per patient och år. Kostnaden härför blir cirka 38 000 kr. Vid bruk av engångskanyler stiger kostnaden till cirka 130 000 kr. Nu nämnda belopp — som beräknats under antagandet att distribution sker genom Stor-Stockholms diabetesförening och med utgångspunkt från diabetesförbundets försäljningspris som i sin tur är baserat på inköpspris med hänsyn tagen till rabatter och utan vinstmarginal — torde kunna ned-

bringas om varorna tillhandahålls genom centralförrådet vid Södersjukhuset. Sjukvårdsförvaltningen anför, att man från läkarhåll förordat engångskanyler. Förvaltningen föreslår emellertid, att endast flergångskanyler tillhandahålls kostnadsfritt. Som skäl härför åberopas dels att staden inte bör föregripa ett statligt ståndspunkts-tagande i frågan, dels att skillnaden i kostnader mellan de båda alternativen är avsevärd. Kostnaden för det av sjukvårdsförvaltningen förordade alternativet skulle enligt det ovan sagda bli omkring $(53\ 000 + 38\ 000 =)91\ 000$ kr. eller i genomsnitt 45 kr. 50 öre per patient årligen.

Framställningar rörande kostnadsfria utensilier till diabetessjuka

Kungl. Maj:t uppdrog den 6 juni 1962 åt 1961 års sjukförsäkringsutredning att i anslutning till vad statsutskottet närmare anförut därom i sitt utlåtande 1962:109 utreda frågan om vidgad bidragsgivning för medicinsk-tekniska hjälpmedel.

Sedermera har till utredningen inkommit eller överlämnats åtskilliga framställningar i nämnda fråga. Därjämte har till utredningen inkommit framställningar i vilka yrkats, att viss sjukvårdsmateriel skall upptagas i förteckningen över kostnadsfria läkemedel. Beträffande nämnda framställningar finns det skäl nämna följande. Chefen för socialdepartementet överlämnade den 25 oktober 1963 till utredningen en den 9 i samma månad dagtecknad skrivelse från medicinalstyrelsen i vilken föreslagits, att utredningen skulle beakta frågan om bidrag till utensilier för diabetessjuka. Bland de utensilier som avsågs ingick injektionssprutor. Svenska diabetesförbundet uttalade vid riksstämman år 1964 att förbundet önskade förnya en tidigare gjord hemställan att insulinsprutor skulle hänföras till kostnadsfria läkemedel eller likställas med vissa ortopediska hjälpmedel, som utlämnades kostnadsfritt. Förbundet föreslog att även frågorna om kostnadsfria engångssprutor samt kostnadsfria sprutor för blinda diabetiker prövades. Framställning i saken gjordes i skrivelse till sjukförsäkringsutredningen den 18 maj 1964.

I betänkandet *Läkemedelsförmånen* (SOU 1966:28 s. 111) uttalade sjukförsäkringsutredningen, att man inte var beredd att förorda en sådan utvidgning av läkemedelsförmånen att den även kom att omfatta den materiel — testapparater och reagerter för bestämmande av förekomsten av syror i urinen samt engångssprutor och sprutor för blinda diabetiker — som diabetesförbundet föreslagit i skrivelsen den 18 maj 1964 och i en tidigare skrivelse. Utredningen avsåg att behandla de gjorda framställningarna i ämnet i det avsnitt som skulle avse de medicinsk-tekniska hjälpmedlen.

Efter överenskommelse med företrädare för socialdepartementet översände sjukförsäkringsutredningen den 22 januari 1969 till chefen för departementet de framställningar beträffande medicinsk-tekniska hjälpmedel, som inkommit till utredningen, ”för eventuell åtgärd hos handikappinstitutet”. Vid skrivelsen i saken fogade sjukförsäkringsutredningen förteckningar över framställningarna jämte uppgift på i vad mån framställningarna beaktats genom 1968 års kungörelse om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade. Enligt beslut den 12 februari 1969 lades skrivelsen och framställningarna ad acta i socialdepartementet.

Utskottet

Den som lider av sockersjuka (diabetes mellitus) av så allvarlig art att han är i behov av insulininjektioner är berättigad att inom ramen för läkemedelsförmånen inom den allmänna försäkringen få kostnadsfri insulin jämte desinfektionsmedel för rengöring av huden vid injektion. Däremot måste han i princip själv bekosta sprutor och kanyler, som erfordras för injektionerna. Vissa sjukvårdshuvudmän svarar dock för denna kostnad. För injektionssprutor och -pistoler till synskadade diabetiker erhåller huvudmännen statsbidrag med stöd av kungörelsen om sådana bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade.

Motionärerna vill, att kostnaden för injektionssprutor och kanyler skall täckas försäkringsvägen och hemställer, att förslag härom läggs fram.

Enligt utskottets mening är det befogat, att den som lider av diabetes kostnadsfritt tillhandahålls inte endast erforderliga läkemedel utan även nödvändiga injektionssprutor och kanyler. Utskottet biträder därför motionernas syfte, att diabetiker får nämnda utensilier utan kostnad. Frågan kan lösas på olika sätt. En möjlighet är att kostnaden utgår på liknande sätt som kostnadsfria läkemedel. En annan möjlighet är att utensilierna uppförs på den hjälpmedelsförteckning, som utfärdas med stöd av kungörelsen om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade. Utskottet är inte berett att ta ställning till hur frågan skall lösas men förutsätter att Kungl. Maj:t vidtar åtgärder för en ändamålsenlig lösning.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionerna I:564 och II:892 i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet anför.

Stockholm den 25 mars 1969

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s)*, fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Dahlberg (s), Hübinette (m), Österdahl (fp), Högström (s), Andreasson (cp) och fru Grethe Lundblad (s);

från andra kammaren: fröken Sandell (s), fru Skantz (s), herrar Ringaby (m)*, Nilsson i Kalmar (s), fru Håvik (s)*, herrar Johansson i Skärstad (cp)*, Olsson i Mölndal (s) och Romanus (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.